

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS SJÖHISTORISKA FÖRENINGEN I FINLAND RY

Jäsentiedote 1/ 2025

Huomio jäsenasioista!

Olemme siirtyneet uuteen jäsenrekisterijärjestelmään. Mikäli huomaat eroa-vuoksia toiveisiisi siitä, saatko laskut ja tiedotteet paperisina tai sähköisinä, ota yhtettä. Kannustamme myös kaikkia siirtymään sähköiseen tiedottamiseen ja laskutukseen. Näin viestintä on yhdistykselle nopeampaa ja edullisempaa. Sähköpostiosoitteen ja muutokset yhteystietoihin voit toimittaa jäsensihteerillemme Vilma Lempiäiselle osoitteeseen jasenet@smhy.fi

Yhdistyksen jäsenmaksun löydät tämän kirjeen yhteydestä tai sähköpostistasi.

Tässä jäsenkirjeessä:

- Kutsu yhdistyksen kevätkokoukseen
- Merihistorian iltapäivä ennen kevätkokousta
- Kevätkokouksen esityslista
- Merihistorian päivät kesällä 2026 – Save the date!
- Nautica Fennican vuosikerrat avoimesti Journal-alustalla
- Limisaumavenehankkeesta
- Merivartiomuseon uusi näyttely Turvanasi merellä
- Yhdistyksen hallituksen uudet jäsenet esittäytyvät
- Hallituksen jäsenten yhteystiedot

Kutsu yhdistyksen kevätkoukseen

Tervetuloa Suomen Merihistoriallisen yhdistyksen (Sjöhistoriska föreningen i Finland ry) kevätkokoukseen 8.5. klo 18.00 Tieteiden talolle osoitteeseen Kirkkokatu 6. Sali 504.

Ennen virallista kokousta järjestämme klo 14–17.30 **Merihistorian iltapäivän** Tieteiden talon viidennen kerroksen Arokallio-salissa. Esitelmiä seuraamaan tulevat voivat liittyä mukaan liukuvalla aikataululla. Tapahtuman sali on esteetön. Iltapäivään ovat tervetulleita kaikki, jotka paraikaa kirjoittavat merihistorian aiheista tai suunnittelevat sen pariin sukeltamista. Tervetuloa keskustelemaan merihistoriallisista aiheista! Lisätietoja Anna Jaskari, sihteeri@smhy.fi

Kevätkokouksen 2025 esityslista

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin valinta
3. Pöytäkirjantarkastajien ja ääntenlaskijoiden valinta
4. Laillisuus ja päätösvaltaisuus
5. Työjärjestys ja asialistan hyväksyminen
6. Toimintakertomus vuodelta 2024
7. Tilinpäätös ja toiminnantarkastajien lausunto vuodelta 2024
8. Vastuuvapauden myöntäminen vastuuvollisille
9. Muut asiat
10. Kokouksen päätös

Merihistorian päivät tulevat kesäkuussa 2026

– Save the date!

Järjestämme Merihistorian päivät hieman uudistetussa muodossa 11.–13. 6. 2026. Kolmipäiväisen konferenssin teemana on tällä kertaa matkustaminen merellä. Myös konferenssi matkustaa: ensimmäisenä päivänä kokoonnumme Forum Marinumissa Turussa, toisena päivänä Helsingissä Tieteiden talolla ja illalla matkaamme laivalla Tallinnaan. Konferenssin kolmas päivä järjestetään Viron merimuseossa, joka on tänä vuonna pääyhteistyökumppanimme.

Kiinnostavia puhujia ja esitelmiä on jälleen luvassa niin merihistorian, meriarkeologian kuin merietnologiankin aiheista. Konferenssin virallinen kieli on englanti perjantaina ja lauantaina, mutta torstain tapaamisen esitelmät ja oheisohjelma ovat suomeksi ja ruotsiksi.

Esitelmäkutsu julkaistaan kesäkuussa ja ohjelma on valmiina joulukuussa. Odotamme vilkasta osanottoa ja etenkin jäsenemme ovat erityisen tervetulleita ja saavat jälleen alennuksen osanottomaksussa. Lähetämme tarkempia tietoja ja ohjeita lähempänä ajankohtaa, mutta merkitkää päivät jo kalentereihinne!

Kaikki vanhat Nautica Fennicat ja Suomen merimuseon Annual Report -julkaisut avoimesti saatavilla!

Yhdistyksen vuonna 2020 käynnistämä digitointihanke on saatu päätökseensä ja sen tuloksena merellisen kulttuuriperinnön rikas ja laadukas tutkimushistoria on nyt avoimesti saatavilla Tieteellisten seurain valtuuskunnan ylläpitämässä Journal.fi -palvelussa.

Vuosien 1969–2023 aikana julkaistuissa yhteensä 39 numerossa tuodaan elävästi esille merellisen elämän ja kulttuurin moninaisuus. Aiheiltaan hyvin monipuolisissa artikkeleissa asiantuntijat kirjoittavat muun muassa merimies-kulttuurista, merenkulun ympäristöhistoriasta, merityöstä eri sukupuolten näkökulmasta sekä eläinten ja merenkulun suhteesta. Esille tuodaan meriarkeologisen tutkimuksen alkuvaiheet Suomessa ja kerrotaan Suomen merimuseon perustamisen prosessista. Mielenkiintoa herättäviä artikkeleita on myös erilaisista hylkylöydöistä, jäänmurtajista sekä yksittäisten alusten, esineiden ja henkilöiden kiehtovista tarinoista.

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen toteuttaman kunnianhimoisen digitointihankkeen myötä julkaisun rikas ja laadukas tutkimushistoria on nyt kaikkien merellisestä kulttuuriperinnöstä kiinnostuneiden saavutettavissa. Laajan aineiston vapaa saatavuus on erityisen merkittävää sekä kaikille merihistoriasta kiinnostuneille harrastajille että myös Suomessa tehtävälle merihistorialliselle tutkimukselle.

Koko yhdistyksen hallituksen puolesta kiitämme Suomen tiedekustantajien liittoa hankkeen mahdollistaneesta rahoituksesta sekä Suomen merimuseota, Museovirastoa ja Tieteellisten seurain valtuuskuntaa sujuvasta yhteistyöstä.

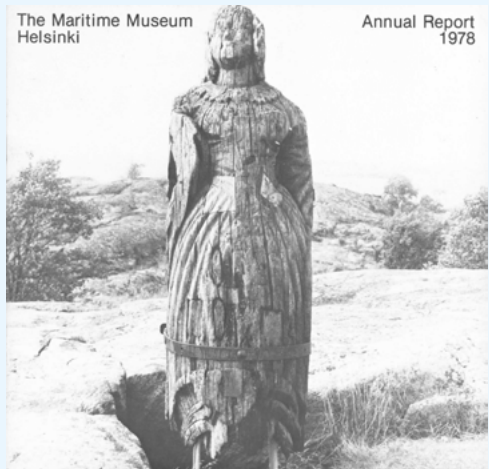
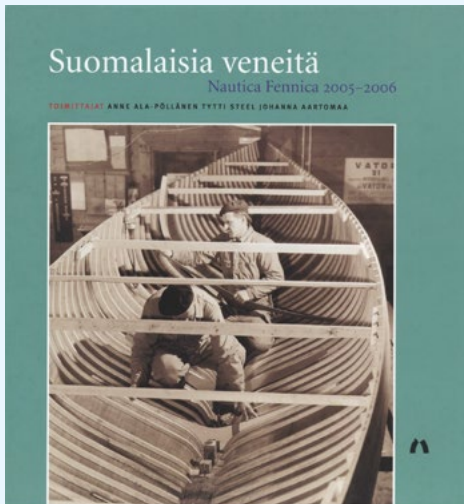
Kiitämme myös muita hankkeeseen osallistuneita tahoja ja kannustamme kaikkia merihistorian, -arkeologian ja -etnologian ystäviä tutustumaan tähän maassamme ainutlaatuihin aineistoon!

Nautica Fennica on Suomen ainoa merihistorialliseen tutkimukseen keskittyvä tieteellinen julkaisu, joka sai vuonna 2015 Julkaisufoorumin luokituksen tasolla 1. Vertaisarvioitu julkaisu ilmestyy joka toinen vuosi ja seuraava Nautica Fennica julkaistaan tulevana syksynä teemalla ”Vuorovaikutuksia”.

Mahdolliset kysymykset aineistosta tai hankkeesta pyydämme lähettämään hankevastaava Anna Jaskarille osoitteeseen anna.jaskari@hotmail.fi.

Suora linkki aineistoon: <https://journal.fi/nauticafennica/index>

Alla kuvakooste Nautica Fennica -julkaisujen kansista vuosien varrelta

LIMI-hankkeessa kerättiin ja digitoitiin venepiirustuksia

Tuomas Värjö

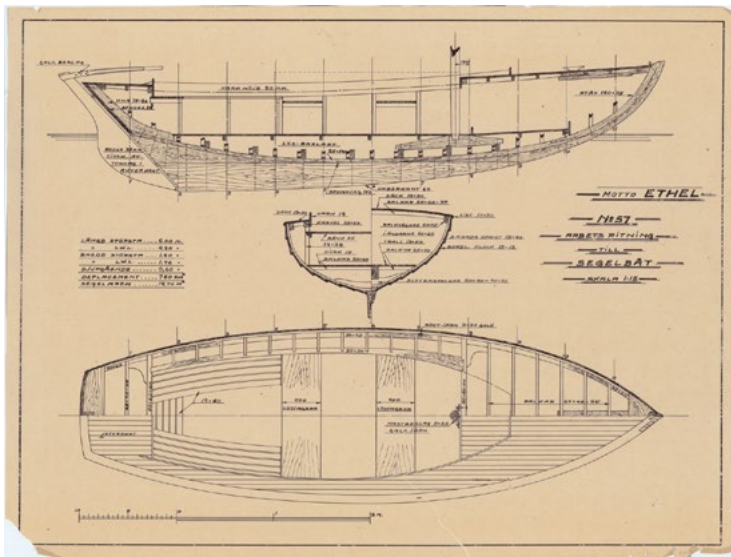
Merenkulun valtakunnallisessa vastuumuseossa Forum Marinumissa Turussa toteutettiin vuoden 2024 aikana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama, limisaumaveneisiin liittyviä aineistoja kartoittanut LIMI-hanke. Hankkeen tärkeimmät yhteistyökumppanit Puuveneveistäjät ry, Suomen merimuseo, Museovirasto ja Rauman merimuseo olivat myös mukana hankkeen ohjausryhmässä.

Hankkeen ensisijainen tavoite on ollut tukea ja turvata limisaumaveneperinteeseen liittyvän aineiston säilymistä. Lisäksi tavoitteena on ollut tuottaa tietoa ammattimaisille veneenveistäjille, harrastajille, tutkijoille ja alan oppilaitoksille.

Hankkeen työ käynnistyi alkuvuodesta 2024 aineistotiedusteluilla eri kanavien kautta, mm. Museopostissa, kotiseutujärjestöjen uutiskirjeillä ja venealan lehdistä. Forum Marinumissa hankkeen keskeisenä työntekijänä on ollut projektitutkija, FM Liisa Saarinen. Hän on luonut yhteyksiä museoihin, arkistoihin, järjestöihin ja venealan harrastajiin, kerännyt tietoa piirustuksista eri puolilta maata, ja tuonut hanketta ja sen tavoitteita esille eri tapahtumissa.

Kahdeksan kuukauden kartoitus- ja keräystyön jälkeen vuoden 2024 lopulla oli koossa lähes 300 limisaumaveneen piirustusta digitoitavaksi ja tuotavaksi kaikkien saavutettavaksi Finna.fi-palvelussa. Nämä piirustukset ovat peräisin kymmenestä eri kokoelmasta: Ahvenanmaan merenkulkumuseosta, Ahvenanmaan kulttuurihistoriallisesta museosta, Eurajoen kristillisestä opistosta, Föreningen Svenfors Båtvarv -yhdistykseltä, K.H. Renlundin museolta, Outboard Museum -yhdistykseltä, Porvoon museosta, Raahan museosta, Rönnsäsin saaristomuseosta sekä Åbo Akademin merihistorian laitoksen arkistosta. Lisäksi venepiirustuksia digitoitiin kolmesta yksityiskokoelmasta.

Hankkeessa digitoidut venepiirustukset edustavat etupäässä rannikoiden ja Ahvenanmaan veneperinnettä itäiseltä Uudeltamaalta Raahan seudulle. Järvi-Suomen limisaumaveneet jäivät vielä pitkälti piiloon tässä hankkeessa. Pohjois- ja Itä-Suomen limisaumaveneperinteen kartoittaminen onkin yksi mahdollisen tulevaisuuden jatkohankkeen tavoite.

Piirustus esittää Alfons Kvarnströmin vuonna 1924 suunnittelemaa Ethel-venettä. Bröder Svenfors Båtbyggeri (Öja, Keski-Pohjanmaa) rakensi piirustusten pohjalta veneen, joka kuuluu nykyään Forum Marinumin kokoelmaan. Piirustus on K.H. Renlundin museon kokoelmasta (CC BY 4.0).

Hankkeessa kerättyjen piirustusten digitoitityö tehtiin pääasiassa joulukuussa 2024, ja se valmistuu alkuvuonna 2025. Piirustusten digitoinnista on vastannut Grano Oy. Vuoden 2025 puolella digitoituja piirustuksia on toimitettu mukana olleille museoille, ja Forum Marinumissa piirustuksia on luetteloitu AINA-kokoelmanhallintajärjestelmään ja sitä kautta saataville Finna-hakupalveluun.

Digitoidut piirustukset ovat saatavissa kolmessa muodossa: TIFF-tiedostona 600 dpi:n tarkkuudella, pienempänä JPG-näyttökuvana, ja PDF-tiedostona. Materiaalit ovat pääosin saatavissa CC BY 4.0 -lisenssillä, eli niitä voi käyttää, muokata ja jakaa vapaasti, kunhan mainitsee piirustusten alkuperäisen lähteen ja esitettävään materiaaliin mahdollisesti tehdyt muutokset asianmukaisesti. Hankkeessa digitoituja piirustuksia tuodaan nähtäville hankkeen Finna-näkymän kautta. Näkymän osoite on <https://forum-marinum.finna.fi/limi-hanke/>. Näkymä avattiin käyttöön helmikuun lopussa. Kevään aikana tulevat käyttöön myös ruotsinkielinen ja englanninkielinen versio näkymästä.

Kaikki hankkeessa kerätty materiaali ei ole huhtikuussa 2025 vielä toistaiseksi löydettävissä Finnan kautta. Forum Marinum ja muut mukana olleet tahot lisäävät sitä tämän vuoden kuluessa. Työ piirustusten tuomiseksi saavutettavaksi jatkuu siis edelleen. Samalla on havaittu tarve parantaa jo nyt Finnassa olevien limisaumaisiin veneisiin liittyvien aineistojen asiasanoitusta, jotta niitä on helpompi haravoida erilaisiin hakuihin.

LIMI-hankkeessa digitoituja materiaaleja voi kuitenkin saada käyttöön jo nyt ottamalla yhteyttä suoraan Forum Marinumiin, jossa yhteyshenkilönä toimii tutkija Tuomas Värjö (tuomas.varjo@forum-marinum.fi)

Kuvassa on Forum Marinumin kokoelmaan kuuluva, vuonna 1935 Turun Veneveistämöllä rakennettu Poikbåt. Vene on tällä hetkellä esillä Ruissalon telakalla. Kuva Forum Marinum (CC BY 4.0).

Merivartiomuseon uusi Turvanasi merellä -näyttely avautuu

11.4.2025

Merivartijat ovat turvanneet suomalaisia jo 95 vuotta. Uudistunut Merivartiomuseo kertoo monipuolisen ja vaativan ammatin värikkästä historiasta.

Laivakello raksutti viimeisiä minuuttejaan, kun tuuli iski aallokossa kyntäneen Finn-Balticin kylkeen. Lastina ollut liejuuntunut rautamalmirikaste liikahti ja kaatoi proomun ja pusikijan ylösalaisin. Vaikka alusyhdistelmän piti palautua pystyyn, Finn-pusikija jäi kansirakenteistaan kiinni pohjaan. Hangon luotsiasemalta ei saatu alukseen enää yhteyttä, ja rannalta nähtiin merellä jotain punaista – aluksen pohja.

Pian helikopterista lasketut pelastajat seisoivat pusikijan kölin päällä. Olisiko aluksen sisään voinut jäädä ilmatasku? Pelastajat koputtivat aluksen pohjaan ja kuin ihmeen kaupalla koputukseen vastattiin! Pohjaan leikattiin aukko, josta konepäällikkö ja yliperämies pelastuivat.

”Finn-Balticin onnettomuus joulukuussa 1990 oli Suomessa ensimmäinen kerta, kun ihmisiä onnistuttiin pelastamaan alukseen jääneestä ilmataskusta. Siitä lähtien menetelmiä vastaavan tilanteen varalle on kehitetty ja harjoiteltu Rajavartiolaitoksessa jatkuvasti”, kertoo Merivartiomuseosta vastaava tutkija Vilma Lempiäinen Kymenlaakson museosta.

Finn-Balticin laivakellon voi 11.4.2025 alkaen nähdä Kotkassa Merikeskus Velamossa, kun Merivartiomuseon uudistettu näyttely Turvanasi merellä avataan yleisölle. Kymenlaakson museon ja Rajavartiolaitoksen yhteistyönä toteuttama, merivartioiden 95-vuotista taivalta juhlistava näyttely avaa merivartioiden työtä kieltolain ajoista aina nykypäivään asti.

Tämän päivän merivartijat ovat merellisiä moniosaajia. Heidän tehtävänä on valvoa Suomen merirajaa ja merellä liikkuvia, huolehtia rajatarkastuksista sekä tutkia ja torjua rikollisuutta. Lisäksi merivartijat vastaavat meripelastuksesta ja ympäristövahinkojen torjunnasta merellä. Näyttelyssä tutustutaankin merivartioiden työhön niin vartiolaivoilla, asemilla, satamissa kuin lentokentälläkin.

Kun merivartiointi Suomessa kesäkuussa 1930 alkoi, edessä oli melkoisia haasteita. Alkoholin kieltolain seurauksena jatkuvasti lisääntynyt salakuljetus tuli pysäyttää. Lisäksi Suomen rannikoiden puolustus kaipasi kipeästi vahvistusta. Nyt avautuva näyttely kertoo ammatin pitkästä historiasta ja monista muutoksista, joihin merivartioiden on täytynyt sopeutua.

Merivartiomuseon edellinen näyttely oli vuodelta 2008, minkä jälkeen kokoelmiin on saatu paljon uusia esineitä ja valokuvia. Nyt yleisön nähtävänä ovat muun muassa vartiolaiva Merikarhun vedenalainen työrobotti ROV, jolla on otettu ensimmäiset kuvat Estonian hylystä.

Rajavartiolaitoksessa palvelleet entiset ja nykyiset merivartijat ovat olleet vahvasti mukana uuden näyttelyn toteutuksessa, ja heidän kokemuksiaan ja varusteita on tämän myötä saatu talteen ja esille.

Esillä ovat myös legendaarinen vartiomoottorivene VMV 11 sekä merivartiointia ilmasta tukeneet vartiolentokoneet Sääski II ja DHC-2 Beaver.

Merivartiomuseo on perustettu vuonna 1999 Kotkan kaupungin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyönä. Kymenlaakson museo vastaa Merivartiomuseon näyttelytoiminnasta, kokoelmista ja niihin liittyvästä tietopalvelusta.

Vartiomoottorivene VMV 5 aallonharjalla 1930-luvulla. Merivartiointiin suunnitelluista vartiomoottoriveneistä tuli nopeasti kuuluisia. Ne olivat mukana salakuljetuksen torjunnassa, sotavuosina meririntaman tapahtumissa ja rauhanajan merivartioitehtävissä. Kuva: Helge Jääsalo, Merivartiomuseo.

Hallituksen uudet jäsenet esittäytyvät

Heidi Pitkänen:

Työskentelen väitöskirjatutkijana Turun yliopistossa Suomen historian oppiaineessa. Väitöskirjassani tutkin merinavigoinnin opetusta Ruotsin valtakunnassa ja Suomessa 1700-luvulta 1800-luvun alkupuolelle. Tutkimus yhdistelee merihistoriaa, tieteen- ja tiedonhistoriaa sekä koulutuksen historiaa.

Olen kiinnostunut navigoinnin opetuksesta ja oppimisesta käytännössä, mutta myös siitä, miten navigointiin liittyvä tieto liikkui kansainvälisesti – minkälaisia ylijarajaisia verkostoja kehittyi alan asiantuntijoiden välille laivastoissa ja navigointikouluissa, yliopistoissa ja tieteellisissä seuroissa.

Olen kiinnostunut myös kokemuksesta ja kehollisuudesta, joka navigointiin liittyi. Tutkimuksessani pyrin tuottamaan uutta tietoa Ruotsin ja Suomen merikoulutuksen historiasta ja tieteen, valtion ja laivaston suhteista, mutta myös laajemmin tiedon verkottuneisuudesta sekä liikkumisesta 1700-luvun ja 1800-luvun alun Euroopassa.

Työpäiviini kuuluu väitöskirjatyon ohella tällä hetkellä myös opetusta avoimessa yliopistossa, museologian ja yliopistopedagogiikan opintoja sekä yhdistyksemme ja Museoviraston yhdessä julkaiseman vuosikirjan Nautica Fennican toimistustyötä. Meri ja järvet kuuluvat harrastuksiini myös vapaa-ajalla. Purjehduskokemusteni kohokohtia on Atlantin ylitys Suomen Purjelaivasäätiön Vahinella, mutta sydämeni kuuluu lopulta Saimaalle, jossa olen veneillyt lapsuudesta saakka varsinkin Pihjalaveden seudulla. Harrastan myös surffausta sekä Suomessa että ulkomailla aina tilaisuuden tullen.

SMHY on todella mukava yhteisö, johon olen tuntenut oloni tervetulleeksi. Toivon voivani yhdistyksessä toimimalla edistää esimerkiksi merihistorian opetusta ja uusien opiskelijapolvien löytämistä merihistorian ja yhdistyksemme toiminnan pariin.

Ville Vänskä:

Tervehdys Suomen Merihistoriallisen Yhdistyksen jäsenet.

Uutena seuran hallituksen jäsenenä pyydän saada esittäytyä. Olen Ville Vänskä, 50 vuotias merivoimien upseeri ja päivätoissa Rannikkoprikaatin esikuntapäällikkö. Olen ollut ikäni kiinnostunut merisodankäynnistä ja sen historiasta. Harrastus on muodostunut intohimoksi ja olen viime vuosina osaltani pyrkinyt täydentämään kotimaista merisotahistorian kirjallisuutta. Seuraava syyskuussa ilmestyvä kirjani on järjestyksessään jo seitsemäs ja käsittelee Torpedovene S2:n vaiheita.

Torpedovene S2 oli entinen Venäjän Itämeren laivaston torpedohävittäjä Prozorlivyi, joka Venäjän vallankumouksen ja Suomen vapaussodan melskeissä jäi valkoisten sotasaaliiksi Helsingissä. Aluksella oli värikäs historia aikakautensa nopeimman alusluokan edustajana. Se oli kohdata kohtalonsa Venäjän-Japanin sodassa ei vain kerran vaan kahdesti. Prozorlivyi osallistui Itämeren taisteluihin ensimmäisessä maailmansodassa ja sen miehistö nousi lokakuun vallankumouksessa upseereitaan vastaan.

Itsenäisessä Suomessa Torpedovene S2:ksi nimetyn aluksen ensimmäinen tehtävä oli tukea Britannian kuninkaallista laivastoa sen operoidessa bolsevikkeja vastaan. Traagisen kohtalonsa alus tapasi Suomen oloissa harvinaisessa hirmumyrskyssä lokakuussa 1925 Porin edustalla. Merivoimien rauhanajan pahimmassa onnettomuudessa hukkui aluksen koko 53 hengen miehistö.

Julkaisujani:

Merisota – historia. Teoria ja nykypäivä (Docendo 2015)

Merisotataito I-II – Komentaja Golwinin käsikirjoitus merisotataidon oppikirjaksi (BoD 2017)

Punakaartin laivasto (BoD 2019)

Rannikkosodankäynti – Suomen rannikopuolustuksen tulevaisuus (BoD 2019)

Nykyaikainen merisodankäynti (MPKK 2021)

Tehtävä Laatokalla (Atena 2023)

Torpedovene S2 tsaarin ja Suomen palveluksessa (Atena 2024)

Suomen merimuseon päänäyttelyä uudistetaan vaiheittain. Merikeskus Vellamossa vuonna 2008 avattu perusnäyttely ”Pohjan tähti, Etelän risti” on suljettu 3.3.2025 alkaen. Uudet teemanäyttelyt avataan lähivuosina. Uudistuksen ajan esillä on koko perheen näyttely ”Rohkeus, rakkaus, vapaus! Muumiseikkailu”, joka jatkuu maaliskuuhun 2027. Näyttelyn on tuottanut Suomen kansallismuseo yhteistyössä Moomin Characters Oy Ltd:n kanssa.

Suomen Merihistoriallisen yhdistyksen hallitus

PhD Sari Mäenpää, puheenjohtaja, pj@smhy.fi, 040 656 9672

FT Kirsi Keravuori, varapuheenjohtaja, kirsi.keravuori@finlit.fi

FM Anna Jaskari, sihteeri, sihteeri@smhy.fi

FT Laura Seesmeri, tiedottaja, tiedotus@smhy.fi

FM Vilma Lempiäinen, jäsensihteeri jasenet@smhy.fi, 040 865 4681

FT Emilia Syväsalmi, taloudenhoitaja talous@smhy.fi

SM Antti-Veikko Haimila

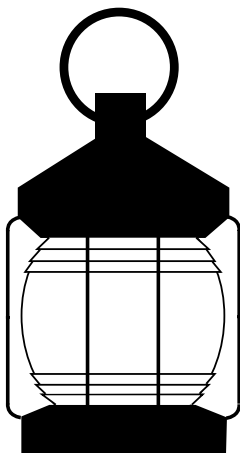
Merikapteeni Peter Lindberg

FM, väitöskirjatutkija Elina Maaniitty

FM, väitöskirjatutkija Heidi Pitkänen

FT Tuomas Räsänen

Komentaja Ville Vänskä

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS RY
SJÖHISTORISKA FÖRENINGEN I FINLAND RF